

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A MAGYARORSZÁGI NÉPTANÍTÓK EGYETEMES GYÜLÉSÉNEK, A VÉGREHAJTÓ-BIZOTTSÁGNAK ÉS TÖBB HAZAI TANÍTÓ-EGYESÜLETNEK RENDES KOZLÓNYE.

Laptulajdonos :

A »NÉPNEVELŐK PESTI EGYLETE.«

Felelés szerkesztő :

STEINER ISTVÁN.

Megjelenik e lap minden szombaton. **Előfizetési ára**: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt negyedévre 1 frt. **Hirdetések** 2 has. petit-soronként 10 krral számíttatnak. **Kéziratok** a szerkesztőhöz (Budapest, IV. k. gr. Károlyi-utca 8. sz.); **előfizetési pénzek**, reclamatiók sat. **We i s z m a n n t e s t v é r e k h e z** mint kiadókhoz (V. ker., Lipótváros, Ferenc-József-tér 8. sz.); **tagsági** díjak az egylet pénztárnakához, Schmidt M. Ferenc úrhoz (VII. ker, Király-utca 77. szám) küldendők.

Meddig tartson a képezdei tanfolyam?

Egy idő óta egész harc fejlődött már ki ezen kérdés fölött s általában a fölött, hogy a tanítóképző mily módon legyen átalakítva. Szükséges is ezen eszme fölött tisztába jönnünk, mert ez mind az iskolákra, mind az egész tanügyre nagy előnnyel bírna, ha minél előbb hasznos reformokat hoznának ezen oly fontos intézetekbe. Csakis örömmel fogadhatja minden tanügybarát az eszmeharcot az ujitások ügyében.

Én csakis Cserszeghy ur azon véleményéhez akarok szólni, melylyel a tanítóképzők 2 évfolyamra való leszállítását sürgeti.

Cserszeghy ur először is felemliti, hogy azok, kik a képzőbe a törvény értelmében felvehetők, már eléggé bírják a népiskolában megkívánt tudományanyagot.

Bizony nem szólna úgy Cserszeghy úr, ha figyelemmel kísérhette volna az első hetekben az előadásokat a tanítóképzőben; meggyőződhetett volna, hogy a 4. gimn. vagy reálosztályt végzett ifjak, ha tudják is, vagy legalább hallották már mi az pluszt meg minust, de a törtekkel bizony nem tudnak jól elbánni. A betanult szabályok elpárologtak, következtetni nem tudtak, e nélkül pedig számtani példa meg nem fejthető. Harmadrésznél több pedig már számolni sem tudott. És ezen nincs is mit csudálkozní, hisz mindenki előtt ismeretes dolog, hogy a képzőbe nem mindig a jelesek lépnek. De az is előfordult már, hogy érettséget tett ifjak ismételték a 3. évfolyamot és nem is a szaktudomány hiányában, hanem a legelemibb tárgyak miatt. Pedig tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a hallgatók nagy része nem végezte a 4 középiskolát, hanem felvételi vizsgálat folytán jutott a képzőbe, mely felvétel pedig vajmi ritka rostozatu rosta! . . . Cserszeghy ur ugyan mondhatná, hogy ezt ő is tudja, de azt véli, hogy ezt gyorsan lehet pótolni. A tapasztalat másképp mutatja; a haladás ugyanis igen nagy nehézséggel jár, ezen oly sok intézetből összesereglett ifjakkal, egyik ennyi tudománnyal bír, a másik annyival, egyik ezt tudja, a másik azt, egyik 16, a másik 25 éves. A

különbség nemcsak az előképzettség és években van, hanem nagy a különbség a felfogásra és ügyességre nézve is.

A mi a »katonáskodás« citációját illeti, ez által az iskola nem szenved. Ha a tanítónak rosszul esett, hogy az ármádiánál gyakran durván förmedtek reá, csak azt viszi haza tanulságul, hogy a durvaság sért, s ő finom eljárást viszen magával a kis ármádia közé. Hogy pedig a képezdeből egyenesen katonává lesz, nem a legnagyobb baj. És nem lehet-e ép úgy katona, ha egy évvel előbb végzi a képezdét? Ami családját illeti: hát más embereknek is van, sőt valószínű, hogy inkább van, mint a 20—24 éves tanítónak; tudvalevő dolog lévén, hogy a tanítók későn jutnak azon helyzetbe, hogy családot alapíthassanak.

Én szükségesebbnek tartanám, hogy a kormánytól egy kis kedvezményt kérjünk ez ügyben, mintsem hogy abba nyugodjunk bele, miként a képzők a régi állapotba visszaessenek és ezzel együtt a népnevelés szépen indult haladásában visszatartóztatva legyen.

Furesán esik az igaz mai napság a »Népnevelők Lapja«-ban azt olvasni, hogy van még ember a ki azt véli, miszerint a tanítószágot is ép úgy lehet csupa gyakorlatból megtanulni, mint bármely más hivatalt! Akkor bizony kár volt azt a sok zugiskolát bezárni! Kár azokat a gyakorlat terén szerzett pszichologusokat kenyerüktől megfosztani! Pedig hát sok olyan is van, a ki már 13 és nem 16 éves korától fogva egész 60 éves koráig mindig gyakorolta magát a tanítás mesterségében. Cserszeghy úr szerint ezek volnának a legkitünőbb tanítók. Gratulálok!

A »vir, rivi, viri stb.« nem bűn, hanem lehet »tanítási fogás«, a melynek meg van a maga jogosultsága, különösen oly helyen, a hol látszik, hogy a gyermekek már kívülről tudják az olvasandókat.

Attól is fél Cserszeghy úr, hogy nem lesz a gyakorlatot szerző tanítójelöltnék annyi pénze, hogy képesítőt tehessen; tudtommal ez ugyszólván semmibe sem kerül, ha pedig kerül is, ez nem az iskola dolga, hanem az illető személyé. Iparkodjék az illető maga a cél felé, hisz nem gyermek már, takarítsa meg azt a fuvarra való kis pénzt, hogy elmelessen a képesítőt letenni. — Legalább megtanulja a takarékoskosságot nemes értelemben becsülni. Mai napság úgy is kevesen értik és becsülik.

Feltehetem egy miniszterről, hogy azt állítsa: a tanítónak nincs többre szüksége, mint egy elemi tanulóknak, de soha sem hittem, hogy egy tanítónak jusson eszébe ezt kimondani, holott épen ő tapasztalhatja minden nap, hogy még egy egyetemi tanár tudománya sem volna elég sokszor ahhoz, hogy azoknak a kicsinyeknek kérdésére mindig választ találjon. Hát az az ugynevezett társadalom hol van? Azt Cs. úr kifejejtette a számadásból; holott a tanító iránt a társadalom is mind nagyobb követelményekkel lép fel.

És mit gondol Cserszeghy úr, tarthat-e az olyan tanító a társadalom becsülésére, támogatására igényt, ki a társadalom keretébe bele nem illik? Nézetem szerint a mai társadalomnak csak gúnytárgyává lenne, mint volt ezelőtt egy sokkal műveletlenebb társadalomban. Mi jogosítana azután arra, hogy 600 frtot kérjünk? Sehogysem osztozkodhatom Cserszeghy úrral azon nézetben, hogy a növendék a képezdei esztályban tartson gyakorlati tanítást s ne a gyakorló iskolában. Miként lehessen gyakorolni 18—20 éves ifjakkal azt, mi 8—10 éves gyermekeknek van szánva? A legjobb akarat mellett sem képes egy 20 éves oly ügyetlen

feleletet adni, mint a gyermek. Már pedig a tanítói ügyesség abban mutatkozik, hogy ily esetben miként segít magán a fiatal ember? Mikép tudja meg az előadó a 18—20 éves képezdei növendékekről, hogy 8—10 éves gyermekeknél eredményezett volna-e valamit vagy nem? Hogy volt-e figyelem, fegyelem stb.?

Maradjunk tehát csak a gyakorló iskolák mellett, még pedig minél több időt szánjunk reájuk!

Nézetem egytől-egyig ellenkezik Cs. úr nézetével. Czerszeghy úr ugyanis a többek közt azért is leszállítaná az évek számát, mert »többnyire szegény szülők gyermekei« mennek a képzőkbe. Én meg épen azt használnálám fel indokul arra, hogy emeljék az évek számát. Lehet ugyan, hogy Cs. úrnincs a többség véleményén, a mely többség a tanítótól megkívánja, hogy jól nevelt legyen és elég társadalmi műveltséggel birjon. Hogy pedig ezt elérhesse a tanító, épen ezért kell több évet szánunk a tanítóképzésre. Ugy látszik Czerszeghy úr a többség javát aláveti a kisebb rész javának. Bizony nagyon sajnálom, miszerint dacára annak, hogy Trefort miniszter urat is szerencsés Czerszeghy úr a maga pártján látni, én úgy hiszem velem, a tanítóság nagy része nem lehetünk vele, illetve velük egy nézetben.

Ezen kérdés általános érdekű lévén, tudom, hogy még sokan fognak ez ügyben szólni, én csak reményemnek adok kifejezést, miszerint minél előbb fog valami a tanítóképzők reformálásának ügyében történni

Löwy Bernát.

Tételek

»az iskolai takarékpénztárak paedagogiai itélőszék előtt« című értekezéshez.

A paedagogiai társaság tisztelt elnökségének felszólítása következtében volt szerencsém néhány héttel ezelőtt a közgyűlésben a fent idézett cím alatt egy értekezést felolvasni; de az előre haladott idő miatt a t. közgyűlés meg volt akadályozva abban, hogy ezen felolvasást a vita tárgyává tegye. Ennek következtében azon közgyűlésben az lőn határozva, hogy ezen értekezés fölötti vita a legközelebbi szakülés sorrendjének egy tárgyát képezze, és hogy én a megvitatás könnyítésére az értekezés legfontosabb pontjait kivonatban a »Népnevelők Lapja«-ban közöljem, a mit ezennel van szerencsém megtenni.

1. tétel: A takarékoság fontos erény, mely által az egyes emberek a mérséklet, az önuralom és a nélkülözés mesterségét elsajátíthatják, mely által a nemzet anyagi jóléte és erkölcsi állapota előmozdittatik.

2. tétel. A takarékoság azon polgári erényekhez tartozik, melyeket az ó- és középkorban nem tudtak annyira becsülni, mint a hősi és vallásos erényeket.

3. tétel. Ezen erény birtokába az ifjuság nem csak az oktatás által juthat; elkerülhetlenül szükséges az is, hogy a gyermekeket ezen erényhez szoktassuk is.

4. tétel. A családok legnagyobb része, fájdalom, nem gyakorol-

hatja ezen erényt, mert a felnőttek nagy része nem volt ezen erényhez szoktatva.

5. tétel: Az iskolának feladata nem csak oktatni, hanem egy- szersmind nevelni, a szülői házat támogatni és a mennyire lehet a jelenkor kóros tünetényei ellen küzdeni.

6. tétel: A középkori iskola a növendéket leginkább, sőt kizárólag a vallásos erényekhez szoktatta; a modern iskola feladatai közé tartozik, hogy az ifjúságot a társadalmi és polgári erényekhez is szoktassa.

7. tétel: Az iskolai takarékpénztárak intézménye azon eszközök közé tartozik, melyek segítségével az iskola sokoldalulag, összhangzóan s legbiztosabban nevelheti az ifjúságot a takarékosagra.

8. tétel. A paedagogia az isk. takarékpénztárak behozatalát következő anthropologiai törvények alapján ajánlhatja:

- a) A takarékoság törvénye az egész természetben uralkodik.
- b) A takarékoság a műveltség, az előrelátás gyermeke; a mértékletességnek, az önmegtagadásnak anyja.
- c) Azon képzetek melyek mozgáson és cselekvésen alapulnak, legmaradandóbbak és legszilárdabbak.
- d) A szoktatás sokkal hatalmasabb az oktatásnál.
- e) Az ifjúsági benyomások a legmaradandóbbak.
- f) Minél gyakrabban cselekszünk valamit, annál könnyebben esik.
- g) Minél több jó példát lát a gyermek, annál örömelebb utánozza azt. A tanulók példái egymásra nagy és erős vonzerővel bírnak stb.

9. tétel: Mindenki, a kinek valamije van, takarékoskodjék azzal. A ki a pénzt ajándékba kapja, inkább lesz hajlandó ezt elpazarolni. A ki pedig nehéz munka által keres pénzt, bizonyosan takarékosabban fog vele élni mint az, a ki pénzt örököl.

»Mit ér a jó szüret s a gazdag aratás,

Ha nem járul hozzá okos takarítás.«

10. tétel. A tanítónak tekintélye és paedagogiai tapintata azon reményre jogosít, hogy az isk. takarékpénztárak behozatala által a növendékek költői és ideális valója és érzülete kárt nem szenved; hogy az irigység, fukarság, hazugság és tolvajlás lábra nem kaphat, hogy a ház és az iskola közt való jó és kedélyes viszony nem háborgattatik, hogy a tanító tekintélye a tanulók bizalmatlansága és gyanúsítása által nem csökkenik, és hogy általában az iskolai fegyelem csorbát nem szenvedend. Egyszóval ezen nevelészeti eszköz kívánt eredménye a paedagogiai terv- és módszerű kezeléstől függ.

11. tétel. Anthropologiai és ethikai törvényekből úgy mind az eddig gyűjtött tapasztalatokból senki sem következtetheti azon szabályt, hogy paedagogiai szempontból a takarékpénztárak az iskolából kiküszöbölendők; sőt ellenkezőleg a fentemlített anthropologiai törvényekből foly azon paed. szabály: hogy ezen nevelészeti eszköz az iskolában alkalmazandó.

12. tétel. Sok tanító és paedagogus ellenségeskedésének legfontosabb okai:

A nagy autoritás érzékében, az újtól való idegenkedés-, az idegen pénz kezelésétől és a képzelt fáradságtól való félelemben, a takarékoság erényének becsmerelésében, a tanítók rossz anyagi állapotában az új

intézmény képzelt rossz következményeitől való aggodalomban, és ezen új intézmény barátjainak turbuzgóságában rejlik.

Indítvány. Az orsz. paedagogiai társaság közgyűlése mondja ki, hogy az iskolai takarékpénztárakat tapintatos kezelés mellett mint a takarékosagra való szoktatás- és az erkölcsi neveléshez való célszerű eszközt ajánlandónak tartja.

Lederer A.

A vallás és közoktatásügyi m. k. miniszternek a közoktatás állapotáról szóló és az országgyűlés elé terjesztett nyolcadik jelentése

az 187⁷/₈—187⁸/₉-ik évekről.

(Folyt.)

(H. A.) Az állami budapesti felsőbb leányiskolának 4 évfolyamába összesen 282 növendék volt, kik vallásra nézve következőképen oszlottak meg: Római katolikus 86, gör. kel. 1, helvét 7, ágostai 15, unitárius 3, Mózes hitvallású 170.

A tanári kar, az igazgatón kívül, állott 7 tendes- és 6 kiségitő tanárból, ezenkívül volt 4 vallástanító.

A trencsényi és máramaros-szigeti felső leányiskoláról csak száraz, de zavaros és nem egyező statisztikai adatok vannak közölve.

Az ipari szakoktatás tárgyában tartott értekezletek többsége kimondta, hogy az ipartörvény az iparos-tanulók iskolabajjárása céljából módosítandó. De eddig még nem történt e téren semmi előterjesztés. Kimondották továbbá az értekezleteken, hogy az iparos-tanulók tanítási költségeit legnagyobb részben az illető községekkel kell viseltetni, azonban gondoskodni kell annyiban országos segélyről, hogy a már eddig segélyezett községek továbbra is némi támogatásban részesülhessenek.

1878—79-ik évben tétettek meg az intézkedések az országgyűlés által felállíttatni rendelt budapesti középipartanoda megnyitására, továbbá a fémvasipar tanszékének felállíthatása iránt egy erre kiválasztott szakértő megkezdte a hazai vasipar-telepek megvizsgálását.

A három évfolyamú kassai gépészeti ipartanodába összesen 61 tanuló járt. Ezenkívül a locomobil és cséplőgép kezelésére vonatkozó vasárnapi oktatásra beírta magát 27 tanuló.

A rendes tanfolyamokban az elméleti tantárgyak tanulására osztályonként heti 24 órai tanítási idő fordított a téli félév alatt, részben a reggeli, részben az esti órákban.

A tanítás két irányban haladt, az egyik a technikai és iparos szakba vágó ismeretek tanítását, a másik pedig a gyáripar körül nélkülözhetetlen kereskedelmi tantárgyak oktatását célozta.

Az oktatás gyakorlati részét az ifjak a gépgyárban tanulták, ahol reggeli 8-tól déli 12-ig és 2-től 4 óráig munkálkodtak magok az ifjak a minta-asztalos, öntődei, gépkovács és géplakatos munkák tanulásával foglalkozva.

Minden növendék a tanítási idő első feléve alatt 500 munkaórát köteles ingyen teljesíteni, azon túl elárusítható munkájáért fokozatosan díjban részesül, melynek egy tizedét a tanoda alaptőkéjének gyarapítására levonják.

Egy-egy növendékre az év végén átlag 29 frt 94 kr. munkadíj esett.

Fennállása óta 150 növendék tanult az intézetben. A tanoda vagyona 23,121 frt 95 kr.; az intézet évi költségei a tanári fizetésekkel (6400 frt) együtt 13,300 frt.

A házi ipar haladását illetőleg hivatkozik a jelentés a székesfehérvári kiállításon felmutatott sikerre.

Kereskedelmi iskola 27 volt, melyek közül kereskedelmi akadémia volt: Budapesten 1, az ország többi részében középfoku kereskedelmi iskola 8, alsófoku kereskedelmi iskola 18. Mindezekben összesen 1443 növendéket 134 tanár oktatott. A tanulók egy év alatt 319-el szaporodtak.

Államsegélyben ezek közül csak 4 részesült é. p. összesen 4700 forintban, a többi maga magát tartotta fenn.

Ezer forintnyi segélyben részesült a budapesti akadémia, 2500 frtot kapott a debreceni középfoku keres. iskola, 200 frtot a selmecbányai alsó foku ker. iskola és 1000 frtot a székesfehérvári alsó foku keres. iskola.

Kisedóvó-intézet 238 volt Magyarországon, melyekbe járt 11,336 fiu, 11,915 leány, összesen 23,251, kiket 397 (ezek közt 183 nem képesített) óvó védett és ápolt. A kisedóvó-intézetek fenntartására összesen 198,236 frtot fordítottak, mely összeghez az állam 9324 frttal járult segélyképen.

Ezenfelül a budapesti kisedóvókat képező központi intézet fenntartásához tízezer, a kolozsvári e nemű intézet segélyezéséhez 3500 frttal járult a kormány.

Az óvóba járó kiseddek száma 4252-vel, az óvók száma 61-el, a kisedóvásra fordított költség pedig 15,586 frttal szaporodott.

A tanszermuzeumot 5650 egyén látogatta meg, kiknek tulnyomó része szakemberekből állott, kik tanulmányozás céljából az intézet helyiségében hosszabb időt töltöttek. A látogatók más figyelemre méltó töredéke a falusi iskolaszékekhez tartozó egyének voltak, a közvetlen szemlélés által saját iskoláik felszerelési hiányaira figyelmeztetvén, ezáltal azoknak jobb és célszerűbb felszerelésére serkentettek.

A gyűjtemény adakozásokból 35 könyvvel és 17 taneszközzel gyarapodott és tanulmányozás végett 235 könyv és 480 taneszköz kölcsönöztetett ki.

A magy. királyi egyetemi nyomda által nyomott népiszkolai könyvekért befolyt 60,265 forint 8 krajcár, taneszközökért 6406 forint 40 krajcár, összesen: 66,671 forint 53 krajcár. — Hitelre adtak 10,229 forint 92 krajcárnyi értékű tankönyveket és eszközöket; ingyen kiosztottak 3196 frt 50 kr. árut.

Alkotmányellenes tankönyvet, illetve eszközt négyet tiltottak ki az országból.

(Folyt köv.)

A tanító teendői az értelmes olvasás tanításánál.

Azt hiszem, mai időben nem kell már nekem bizonyítgatni, hogy az olvasás tanításának korántsem az az egyedüli célja, hogy a gyermekek olvasni megtanuljanak; hogy felvevén a könyvet vagy írást, kisebb vagy nagyobb biztossággal elolvassák annak tartalmát s én szeretem hinni, hogy ma már nincs egyetlenegy sem a t. kartársak közt, a ki az olvasókönyvet csupán az olvasás tanítására használná föl és ha mégis találkoznék ilyen, nem habozom kimondani, hogy az nem méltó a tanítói névre, hogy az a legveszedelmesebb ellenségünk volna nekünk. Köztudomású dolog ugyanis, hogy a haladás legfőbb akadálya, világ kezdetétől fogva, a tudatlanság volt, s képzelhető-e vastagabb tudatlanság, mintha valaki azon boldog reményben ringatná magát, hogy ő eleget tett, ha az olvasókönyv alapján olvasni megtanította ugy, ahogy a gyermeket? Nem, ennél kézzelfoghatóbb és ránk nézve veszedelmesebb tudatlanság nem képzelhető, azért a hol csak némi nyomát találjuk is ezen közös ellenségnek, nekünk édes mindnyájunknak egyenkint és összesen erkölcsi kötelességünk ellene küzdeni s lépten-nyomon harsogtatni az illető fülébe: az olvasás tudása nem cél, csak egyik eszköz az ember belsejének, lelkének kiképzésére. Ily értelemben veendő ez kezdetől fogva, tehát a népiskolában is, azért az olvasás tanítása mellett mindenkor oda kell hatni, hogy általa, illetőleg vele kapcsolatban az embert belsőleg képezzük, vagyis neveljük a szerint, a mint az illető darab az ész- vagy szivképzéshez nyújt anyagot. Épen ez adta az olvasókönyveknek azt a fontosságot, melylyel minden népiskolai kézikönyvek fölött bírnak, hogy a nevelés, illetőleg az ember belső képzése egy tankönyvvel sem eszközölhető oly mértékben, mint az olvasókönyvvel.

Ily fontos lévén az olvasás tanítása általában, főleg pedig az értelemmel olvasás, mely alapját képezi a szép olvasásnak, melyre a népiskolai oktatás két legfelsőbb osztályában törekedni, illetőleg elérni kell: nem lehet közönyös egy törekvő tanító előtt sem, mit kell tennie, hogy a kívánt célt ne csak megközelítse és elérje, hanem lehetőleg biztosítsa is. Engedje meg nekem azért a t. olvasóközönség, hogy ez alkalommal, mielőtt gyakorlati mutatvánnyal szolgálnék, elméletileg legalább röviden megemlékezzem a tanító teendőiről. Ez alkalommal bővebben már csak azért sem kívánok az olvasás fokozatai mikénti tanításába bocsátkozni, mivel egy ízben — igaz, hogy évekkel ezelőtt — már behatóbban foglalkoztam e tárggyal. (Lásd »Néptanítók Lapja« 1873. évi 49., 50. és 51. számait.)

Hogy valamely olvasmányt helyesen kezelhessen a tanító, első és legfőbb szükség, hogy maga tisztában legyen annak feladatával. Minden olvasmány ugyanis kell, hogy irodalmi mű legyen és mint ilyennek bizonyos meghatározott céllal kell bírnia, különben nincs jogosultsága. Egyiknek feladata bizonyos ismeretet nyújtani, másiknak a szívet, kedélyt vagy jellemet képezni stb. Akár ez, akár az legyen az olvasmányok célja, a tanítónak nem szabad tapogatódnia; neki tudnia kell a célt, melyet elérni kíván, ha biztosan és sikeresen akar működni. Az olvasmány feladatát rendszeren az alappondolat határozza meg, mely vagy ki van téve világosan az olvasmányban, vagy el van rejtve benne s csak a tartalom fejezi ki. Ezzel kell tehát a tanítónak mindenek előtt megismerkednie.

Vannak olyan olvasmányok is, melyeknek kettős, t. i. fő- és mellékcéljuk van. Ez esetben arra kell ügyelnie a tanítónak, hogy egyiket a másikkal fel ne cserélje. Azt meg épen nem kell gondolni, hogy ha valamely olvasmányban pl. versben, melynek célja pl. a vallásosságot, felebaráti szeretetet, vidámságot vagy más efélet felébreszteni és fejleszteni, — bizonyos állat, növény vagy más ilyen fordul elő, hogy azt azonnal tárgyalni és ismertetnie kell, mert az ilyen eljárása a tanítónak nem csak hogy furcsán venné ki magát, hanem könnyen azt érné el vele, hogy épen az a cél nem lenne elérve, melyet az olvasmány szerzője mint fődolgot maga elé tűzött. Az ismeretközlő daraboknál is nagyon vigyázzon a tanító, hogy a kívánt mértéket megtartsa, hogy annyit nyújtson t. i., a mennyi épen szükséges, a mennyit a gyermekek koruk- és képzettségüknekél fogva megbírnak.

Ha az olvasmány feladatára nézve tájékozva van már a tanító, további teendője neki a kijelölt célnak megfelelőleg előkészíteni a gyermekeket, hogy így az elvetendő mag jó talajba essék. Az előkészítésnél majd a kérdező, majd az elbeszélő tanmódot vagy mind a kettőt használjuk a szükséghez és a körülményekhez képest. És pedig az első mód használandó mindannyiszor, a mikor a felveendő olvasmány tartalma olyan, melyet a tanulók valamelyik érzékük segítségével közvetlenül észrevehetnek, vagy a melyet már talán ismernek, is, vagy ha nem ismerik is, de gondolkodás után rájöhetnek; önkényt következik ebből, hogy ha az olvasmány tárgya olyan dolog, melyet a gyermekek nem érzékelhetnek s még nem is ismernek s nincs is remény, hogy gondolkodás által rájőjenek, mert az illető tárgy az ő ismeret- és tapasztalat-körükön kívül esik: az elbeszélő tanmód alkalmazandó. Akár egyik, akár másik módot használja a tanító, a fődolgoz az, hogy a gyermekek fogékényakká tétessenek a közlendők befogadására.

Ne higgye azonban senki, hogy a gyermekeknek ezen előkészítése épen olyan könnyű dolog, hogy mindenkor sikerülni fog minden figyelem, minden előleges terv nélkül. Hogy oda talán egyéb sem kell, mint hogy a tanító valamit beszéljen a tanulók előtt. Oh korántsem. Ugyan mily hatással volna ugyanis a gyermekekre az, ha a tanító szárazon, minden élet nélkül s hozzá még talán darabosan is elmondana valamit. Kitűnik ebből, hogy az ily előkészítésben, a melytől pedig nagyon sok függ az iskolai életben, nagy szerepe van a tanító élelenségének, hivatal-szeretete és buzgóságának, végre szivnemességének. Ezen tulajdonságok nélkül nem igen fog az ügy sikerülni, hogy a kívánt sikert eredményezzék. Avagy várható-e, hogy pl. könyörület- és szeretetre stb. neveljen valakit az, kinek keblét e szép tulajdonságok nem hevítik s hideg tud maradni, mikor látja embertársának nyomorát és küzködését? Bizonyára nem várható. Hogy tehát az iskola a nevelést s főleg a szivképzést illetőleg, ami pedig annyira fontos és szükséges, feladatát megoldhassa, nem kis mértékben az ily helyes és kellőképen való előkészítéstől függ, vajha minden tanító oly gondot fordítana azért erre, melyet fontosságánál fogva e tárgy mindenkor megérdemel.

Ha már így kellőleg előkészítettük a tanulót az olvasandó darabra, fejtsük ki, illetőleg magyarázzuk meg az olvasmány egyes részleteit, mielőtt azonban ezt tennők, tanácsos lesz legalább egyszer átolvasatni, hogy az előkészítés által már különben is kíváncsivá tett gyermeket ezáltal kielégítsük s figyelmét a következőkre annál inkább biztosítsuk.

A tartalomnak ezen megmagyarázása igen-igen fontos részét képezi az olvasmánykezelésnek. Ez sem történhetik azonban csak úgy gondolomra. Nem abból áll az ily megértetés, hogy a tanító folytonosan beszéljen, kérdéseket tegyen minden rend és terv nélkül s magyarázzon talán sokkal többet, mint a mennyi a dolog érdemét s a körülményeket — pl. a tanulók haladottságát tekintve — szükséges. Felveszszük az olvasmányt igenis pontonkint s az elolvasott részletre nézve kérdéseket intézünk a tanulókhöz s adjuk a megértéshez szükséges ismeretet, kifejtjük a gyermekek előtt netalán új vagy szokatlanabb fogalmakat, szólamódokat, csak hogy ennek meghatározott rend és terv szerint kell történni, mert különben könnyen annak teszi ki magát a tanító, hogy a magyarázattal tölti el azon időt is, melyet az olvasás gyakorlására kellett volna fordítania. És ez igen nagy hiba volna, a mi ha megrögzött a tanítóban, okvetlenül azt eredményezi, hogy gyermekei az iskolát elhagyva sem tudnak olvasni. Már ez is mutatja, hogy a tanítónak előre meg kell állapodni, mely fogalmakat fog kifejteni s mi és mennyi új ismeretet fog közölni. Mindezekre nézve kell, hogy irányadó a tanulók kora, fejlettsége, haladottsága s főleg az illető osztály tanterve legyen. Ne gondolja ugyanis a tanító, hogy neki az olvasmányban előforduló minden fogalmat azon egy alkalommal kell kifejtenie, mert bizony az könnyen megeshetik, főleg olvasókönyveink jelen rendezetlensége mellett, hogy olyan fogalom is jön elő, melyet már csak azért sem magyarázhat meg a tanító, mert a gyermekek értelemkörét messze túlhaladja. Azon fogalmak értelményezésével pedig, melyeket a mindennapi életből ugyis ismernek a tanulók, épen nem kell az időt tölteni, mert ez minden czél és haszon nélkül való elfecsérlése volna az időnek. Ilyen volna pl. ha valamely tanító a ház, utca vagy más hasonló fogalmak hosszas értelményeztetésébe bocsájt-koznék. Különben sem az a fődolog, hogy az elemi tanulók az egyes fogalmakat definiálják, hanem hogy megértsék a gondolatokat s maguknak helyes és tiszta képzeteket szerezzenek.

Ha valamely új fogalmat akarunk a gyermekekkel megértetni a mikor csak lehetséges, mindig a tanulók segítségével eszközöljük. Igaz, hogy rövidebb és kényelmesebb is volna készen adni a tanulóknak, de távolról sincs az eredmény annyira biztosítva, mint ha ők is velünk dolgoznak s a mi fő, az együttműködéssel gondolkodó tehetségük fejlesztetik s hozzászoknak nem csupán a gondolkodáshoz, hanem önerejükben bizni s ezt gyakorolni, míg ellenkezőleg mindig a készlet várják s másokra fognak támaszkodni akkor is, mikor már a saját lábukon kellene járniok. Nagyon háladatos munka tehát az a kérdezgetés segítségével való kifejtése a fogalomnak, csak ne sajnáljuk tőle az időt és fáradságot. Azt talán mondani is felesleges, hogy midőn az eredményt összeállítjuk vagyis értelményezünk, a definitió helyes és szabatos legyen, hogy sem többet, sem kevesebbet ne fejezzen ki, mint a mennyit épen kell és szükséges, mert csak így fognak a gyermekek helyes képzeteket szerezhetni, a mi alapja a gondolkodásnak.

Ha az olvasmányt így részletesen kifejtettük, olvassuk fel magunk a gyermekek előtt, mivel az értelmes, vagy a szép olvasást épen ilyen mintákból lehet leggyorsabban és legbiztosabban elsajátítani. Nem ajánlható azért eléggé a tanítónak, hogy gyakran tartson ilyen példány-szerű olvasást. Nem elég azonban, hogy csak névleg legyen olvasása mintaszerű, hanem szükséges, hogy valósággal meg is feleljen nevének.

Nagyon kívánatos azért, hogy minden tanító addig gyakorolja magát az olvasásban, míg teljesen mesterré lesz benne, a mi korántsem oly könnyű dolog, mint talán némelyek gondolják, míg ha valóban szépen tud olvasni a tanító, igen hatalmas eszközt bír benne a szivképzésre. Mi sem képes ugyanis a szívet előbb megnyitni és megindítani, mint a szép olvasás.

Tudva azt, hogy a jó olvasást csak huzamos gyakorlás által sajátítja el a gyermek, kiváló gondot kell fordítania a tanítónak az olvasás gyakorlására s nem szabad a kifejtést vagy a szivképzést annyira ki-nyújtani, hogy ez az olvasás gyakorlásának rovására történjék. Mit érne ugyanis, ha még ugy megtömnők is a gyermekeket ismeretekkel, ha bevégezvén a népiskolát, midőn az életbe lépnek, épen a leghatalmasabb eszközt nélkülözik az ismeretszerzéshez, az olvasni tudást. Az olvasás gyakorlása közben arra kell törekedni főleg a tanítónak, hogy a figyelmet ébren tartsa, minek eszközlésénél szintén segítségére van a tanulóknak az élénk tanítás, továbbá ha az olvasottakra nézve majd egyik, majd másik taulóhoz intézünk kérdéseket, melyek míg egyrésztől munkásságban tartják a gyermekek figyelmét, másrésztől a megértést teljesebbé s a sikert biztossabbá teszik. Ne elégedjék meg a tanító azzal, hogy csak a jobb tehetségű és szorgalmasabb tanulók mutatták be olvasásukat, hanem fordítson és pedig kiváló gondot a gyengébbekre is. Ezek neki épen ugy tanítványai mint amazok, a kiket a lelkiismeretes tanító nem hogy elhanyagolna, hanem több figyelemben és gondozásban részesíti. Arra ügyeljünk, hogy az olvasás mindig ott szakittassék, illetőleg folytattassék, a hol az értelem teljes; azt meg épen nem szabad megengedni, hogy gyorsan olvassanak a gyermekek, mert ez nemcsak akadályozná a megértést, hanem könnyen zavart és figyelmetlenséget okozhatna azon tanulók közt, kik az olvasóval nem tudnának együtt haladni ellenben ápoljuk a lassu menetű, de fénhangu olvasást, mert ezek nélkülözhetlen kellékei az értelemes olvasásnak.

Ha kellő ügyességre tettek már szert a tanulók a darab olvasásában, röviden még egyszer menjünk át az olvasmányon, tegyünk az olvasmány tartalmára vonatkozó általános kérdéseket s ha itt-ott még talán hézagokat tapasztalánk, töltsük ki ezeket, adjuk a szükséges ismereteket. Különös sulyt fektessünk pedig azon tanulságok fölélenkítésére, melyek az olvasmányból levonhatók. Emeljük ki benne a szépet, a nemest és hasznost, hogy a jónak követésére, a rossznak kerülése és megvetésére buzduljanak a gyermekek.

Ezekben véltem röviden körvonalozhatni a tanító lényegesebb teendőit az olvasmányok kezelése körül. Tudom, hogy újat nem mondtam, de ha sikerült a már egyszer és talán bővebben tanultakat a t. kartársakban fölfrísiteni, én céloamat értem.

Bálint Mihály.

Kicsinyeinknek.

E szép város, szép környéktől kerítve,
Mennyi emlék szól ki hozzám telőle!
Be is van szivembe kerítve,
De ki soha, soha nem jön belőle.

Hűvös szél fúj, lekapja a levelet,
Sorsom töled engem is még elvihet;
De bárhol töltsem is életemet,
Derék magyar ember lesz hű gyermeked.

Dallama: Ez a falu de'be vagyon kerítve.

H. J.

Az esti ismétlő-oktatás ügyében.

A IV. ker. iskolaszék a fővárosi tanácshoz az alant közlött fölterjesztést tette. Mint hogy az esti ism.-oktatás a fővárosi tanügynek rákfenéje, közöljük a följíratot egész terjedelmében; hogy a t. kartársurak a saját iskolaszékükben ehez hasonló határozatok hozatalát sürgetvén, elérhessük azt, hogy úgy a főváros, valamint a képviselőház ez ügyben végre már üdvös reformok életbeléptetésére szánja el magát.

»Egy igen fontos, közművelődésünket, közérkölciségünket s anyagi érdekeinket közvetlenül érintő ügyre hívja fel a IV. kerületi iskolaszék a tekintetes fővárosi tanács becses figyelmét.

Ez ügy az iparostanoncok iskolai oktatásának, — s általában az ismétlő iskolák ügyének oly módon való rendezése, hogy végre ne legyen meddő ama fáradozás, melyet buzgó tanítóink e körül kifejtének, tanusítanak.

Eddigi tapasztalataink szerint iparostanoncainak ismétlő-iskoláztatásának sikertelenségét főképp amaz okokban véljük találni, melyek az iparos és tanoncának egymáshoz való, a törvények által nem eléggé szabatosan körülírt jogaiban és ketelességeiben rejlenek.

Mert hiábavalók a népoktatási törvények: szépen szóló paragrafusai, és hiábavalók lesznek véleményünk és tapasztalásaink szerint mindaddig, míg azok nem concordáltak az ipartörvényekkel oly értelemben, hogy ne adathassék soha egyetlen tanoncot tartó iparosoknak se alkalom e törvények megkerülésére, vagy kijátszására.

Épen ez okból terjesztjük nézeteinket a tek. fővárosi tanács elé e fontos ügy érdekében, mely mindnyájunk érdeke, kérve, hogy azokat megvitatva, magáévá tenni kegyeskedjék, s az ország törvényhozásában is, országos képviselőtünk által érvényre emeltetni, annak módja és rendje szerint kísérletet tenni méltóztassék.

Nézeteinket a következő javaslatban van szerencsénk a tekintetes fővárosi tanács elé terjesztetni:

Terjesztessék be a magas, országos törvényhozó testülethez egy törvényjavaslat, mely anélkül, hogy bármiképp derogálna az iparszabadságnak, az iparostanoncok kötelező oktatását ne csak irányozza, de azt lehetővé is tegye úgy, hogy törvénybe igtattassék:

I. Minden helyhatóság (a főváros, városok, mezővárosok, faluk) köteleztessék egy anya- vagy törzskönyv nyilvántartására, melybe külön rovatok alatt bevezettessenek az iparjeggyel bíró, tanoncot tartani jogositott iparosok nevei, azon ipar neme, melyet űznek.

II. Midőn az arra jogositott iparos tanoncot fogad, azt szerződésileg a hatóság előtt tegye. Az említett törzs- vagy anyakönyvbe igtatandó a tanonc neve, kora, születés helye, szülőinek neve s egyttal az időtartam megnevezése, melynek eltelte után a tanonc felszabadul.

III. A felszabadulás csak az előjáróság közbejöttével történhessék s az ipartársulatok, vagy céhek köteleztessenek a hivatalos felszabadításra.

IV. Csak oly tanoncnak adathassék ki szabaduló-levél, vagy könyv, aki a népoktatási törvény értelmében szorgalmasan és sikerrel látogatta tanonci éveiben az ismétlőiskolákat. Az ily szabaduló levelek,

vagy könyvek az előjáróság által is aláírandók, hitelesítendő, hivatalos pecséttel ellátandók.

V. Ha az iparos tanonc nem látogatta szorgalmasan az ismétlődő iskolát, minek bizonyítását az iskolaszékek kiadott bizonyítványai megerősítik: az előjáróságnak jogában áll a tanonci időtartamot hat hónappal meghosszabbítani.

VI. Az iparosmesterek köteleztessenek tanoncaikat, a felvételi időtől számítva, hat hó alatt hivatalosan beszegődtetni. Ennek elmulasztása esetében pénzbírsággal büntetendő.

VII. Ha a tanoncok iskolamulasztásának okai az iparosmesterek: ez esetben a legszigorubbán alkalmaztassanak az idevonatkozó ipartörvények, melyeknek értelmében az előjáróság által első ízben megdorgáltassanak; másodízben pénzbírsággal sújtassanak, s végre tanonc-tartási joguktól is megfosztassanak.

VIII. A bírságolásokból befolyó pénzüsszegek az ismétlődő, szegényebb tanoncok részére — taneszközökre fordítandók.

IX. Az I. pontban említett anya- vagy törzskönyvek vitelére a fővárosban a kerületi előjáróságok, a városokban a polgármesteri hivatal, falukban a bírák vagy jegyzők köteleztessenek.

X. Minden iparostanonc saját felekezete szerint vallásoktatásban részesítessék.

Nem tartjuk szükségesnek tek. fővárosi tanács, bővebben indokolni javaslatunk fontosságát; de szemben azon tapasztalatokkal, melyekkel a jelenleg fennálló ipar és közoktatási törvények erre vonatkozó részei mellett lépten-nyomon találkozunk: multhatatlan kötelességünkké válik, hogy a tek. fővárosi tanács beces figyelmet e fontos ügyre ismételten felhívjuk, s ha bár csak hézagos és vázlatos javaslataikat is beható megvitatásra, eshetőleg az abban letett eszmék érvényre emelésére ismételten fölkerjük.

Kelt Budapesten, 1880. A IV. kerületi iskolaszék január havi üléséből. ◀

Morlin Imre,
iskolaszéki elnök.

Egyleti élet.

Jegyzőkönyvi kivonat. A »Népnevelők pesti egylete« II. (társadalmi) szakosztályának f. é. márc. 21-én tartott gyűléséről.

1. Elnök, Wolkenberg Gyula, előadja a szakosztálynak, a múlt gyűlésből kiküldött szűkebb körű bizottság azon határozatát, mely szerint egy rendezendő, tánccal egybekötött tavaszi estély napjaul, f. é. május 8-át jelölte ki. Esetleg rossz időjárás miatt egy héttel később tartatnék meg.

Ez egyhangulag elfogadtatott s kértik a rendező bizottság, hogy az estély, táncon kívül más élvezetet is nyújtson, melynek mivolta a r. bizottság belátásától tétetik függővé.

Ezután a »Népnevelők p. egylete« részéről egy 15 tagból álló bizottság küldetett ki mely magát kiegészíti s a felelősséget magára vállalja.

2. Gyulányi Adolf a sz. osz. alelnöke, az elnöki széket elfoglalván,

Wolkenberg Gyula indítványozza, hogy a társadalmi sz. osz. feladatának megfelelően, a tanítók anyagi és erkölcsi érdekeit előmozdítani iparkodjék s ehhez képest a jövő tanévtől kezdve, adja tudtára a nagy közönségnek: ha nevelőre vagy tanítóra szüksége volna, forduljon a szakosztályhoz, mely ajánlani fog szakértő egyéneket.

Ez indítvány éljenzéssel fogadtatott, azon módosítással, hogy a »Népnevelők p. egylete« címe alatt legyen a közönség tudomására hozva, melynek nevében a szakosztály elnöksége fog e tárgyban intézkedni.

Burián Mari, jegyző.

Jegyzőkönyv a »Népn. egylete« paedagogiai szakosztályának f. é. márc. hó 29-én tartott gyűléséről.

Elnök Kurz Sámuel. Jegyző: Szedlacsek Lajos.

1. Elnök jelenti hogy a szakosztály jegyzői elfoglaltságuk miatt nem jelenhettek meg, a jegyzőkönyv vezetésével Szedlacsek Lajost bizza meg. Tudomásul vétetik.

2. Következett volna Schvarz N. számoló gépének bemutatása: Miután az illető nem jelent meg, máskorra halasztatott.

3. Grünfeld Adolf »A mester buzgolkodása« című humoreszket olvasott fel. Felolvasása meghallgattatott.

4. A mult gyűlésen elfogadott indítványok részletezése a tagok kevés száma miatt jövő gyűlésre halasztatott.

Kelt Budapesten a »Népn. egyt. paed. szakosztályának f. é. márc. hó 29-én tartott gyűléséből.

Szedlacsek Lajos, i. jegyző.

A »Budapesti (budai) tanító-egylet« mult hó 21-én tartotta rendes közgyűlését.*

1. a) Elnök jelentette, hogy két tag kilépett és kettő belépett az egyletbe, b) hadkötelezettség ügyében tett indítványunk a vidéken visszhangra talált, épen ugy a szövetség ügye is, c) a Belicza József által szerkesztett népiskolai napló megbírálására kiküldött bizottság és a választmány ajánlatára elhatározottat: hogy a naplót igen célszerűnek és jónak, annak iskoláinkba való behozatását szükségesnek tartja, továbbá a naplót a kartársak figyelmébe ajánlja.

2. A fővárosi tanítói névtár összeállítására egyletünk felhívja a »Népnevelők egyletét«-t, valamint a »Budapesti tantestületet«, hogy azt együttesen állítsák össze.

3. A II. osztály számára irt magyar nyelvtannak megbírálására kiküldött bizottság jelentése felolvastatván, ajánlatára az 50 frtos pályadíj odaitéltetett és az a szerzőnek, Belicza Józsefnek kiadatott.

4. Következő pályakérdésül a választmány azt ajánlotta, hogy: »Irassék meg Budapest főváros története az ifjusági könyvtárak számára.«

5. Révész Béla ily című előadást tartott: »Előlegezés a tanításban«, mely nagy tetszést aratott.

Budapesten, 1880. március 21-én.

Grünhut Adolf.

* Térhiány miatt mult számunkból kimaradt.

Kimutatása

az Eötvös-alapra 1880 január 22-től egész 1880 február 19-ig befolyt adományoknak.

(Folytatása a »Népnevelők Lapja«-ban 1880 február 7-en megjelent kimutatásnak.)

A nyiregyházi tanítók által rendezett táncestély után a 130 frt, ifj. Vizer János szoládi tan. évi jár. 1 frt. A »Békési Népbank« adománya 10 frt. Az V. ker lipottéri isk. perselyéből adom. 7 frt 73 kr. Merényi Kálmán M. óvári tan. gyűjt. évi jár. 2 frt és adom. 1 frt 80 kr, Gölez Antal ujfalusi tanító évi jár. 1 frt, Zsuffa Pál egri tanító évi jár. 1 frt. Baum Fülöp veszprémi tan. gyűjt. évi jár. 10 frt, Müller János salgotarjánai tan. gy. évi jár 5 frt, Diamant Fülöp N.-becskereki tan. gyűjt. évi j. 4 frt és költségre 2 kr., Alszeghi János N.-szombati p. isk. tan. gy. évi jár. 9 frt, Gallér József K.-nyéki tan. évi jár. 1 frt. Kleinvald Lipót ó-becsei tan. évi j. 1 frt, Krámer József mágosi tan. 1876–79. évi jár. 4 frt, Király József gyűjt. a sopronyi ev. kepezdei ifjaktól 10 frt, Csernyei Gyula volt tanító évi járuléka 1 forint, Az Ó- és Török-kanizsai takarékpénzt. adom. 20 frt, Fodor János R.-komáromi tan. gyűjt. évi jár. 14 frt, Jékel István és Neumann Ferenc n.-károlyi tan. évi j. 2 frt, Scherer Sándor bajai tan. gyűjt. évi jár. 3. frt, Fehér Sámuel soproni tan. évi jár. 1 frt, Brassó megyei tantest. brassói j. kör tagjainak évi jár. 18 frt 50 kr., Winkler Lajos n.-váradai polg. is. ig. gyűjt. adom. 10 frt 50 kr., és évi jár. 1 frt, A »Pesti Nemzeti Dalkör 1880 feb. 2-án rendezett jelmez-estély jövedelme adom. 51 frt. 40 kr., Szvácsek Mihály pécsi tanító gyűjt. évi jár. 2 frt, Szonntag Márton vecsési tan. évi jár. 2 frt. Összesen. 329 frt 95 kr.

Kelt Budapest, 1880. február 24-én.

Örley János, pénztárnok.

V e g y e s e k.

Értesítés Részint technikai akadályok, részint az ünnepek miatt lapunk jelen száma a szokottnál egy nappal későbbben küldetik szét, miért az igen tisztelt olvasóközönség elnézését kéri

a szerkesztő és a kiadók.

— **Bölcs intézkedés.** A fővárosi tanács ápril 1-étől fogva a felnőtt lányok számára újra életbe lépteti az ismétlő oktatást, de a nappali órákban t. i. csütörtökön és vasárnap délelőtt. Hasonlóképp fog szeptembertől fogva az ifjak esti ismétlő oktatása is vasárnap és csütörtökön délelőttre át tetetni. Ezzel az ismétlő iskolázás égető kérdésének legalább egyik része meg lesz oldva

— **A hol fizetés nélkül kívánják a munkát.** Pestmegye közigazgatási bizottságának utóbbi gyűlésén ismét a váci tanítók ügye került szönyegre. A váci tanítók ugyanis Vác városától már évek óta nem kapnak fizetést. E botránys állapot miatt a tanítók most már a cultusministerhez folyamodtak. Tóth József tanfelügyelő indítványára utasítatik a polgármester, hogy 14 nap alatt mindkét felekezetű tanítók hátralékos fizetését egyszerre, jövőre pedig havonként előre pontosan szolgáltatassa ki, mivel különben ellene fegyelmi vizsgálat fog elrendelteni és a város jövedelme a tanítók fizetése fedezésére lefoglaltatik. Mindezek esetleges teljesítésére a bizottság a megye alispánját egyidejűleg utasította. — Az irsai zsidó-tanító Marsik Fülöp állásába visszahelyeztetett, s a hitközség utasított, hogy fizetését azonnal adja ki, különben jövedelmei lefoglaltatnak. Hasonló határozatot hozott a bizottság Kohn nagytétényi tanító s rajta kívül még 11 hátralékos fizetésű tanító ügyében.

— **Weisz Bernát Ferenc** már a mult év őszén azon felhívással fordult az ipar-egyesülethez, miszerint az egyesület felügyelete alatt levő ipartanodáknál az iskolai takarékpénztárak intézményét életbe léptesse. Az igazgatóság nem titkhatta ugyan ez intézmény életbe léptetésének számos nehézségeit, — de tekintetbe véve, hogy a takarékoság és önmegtartóztatás erénye épen az iparos pályára készülő ifjakra nézve oly rendkívüli horderevével bír, hogy annak már az ifju korban való fejlesztésére minden kínálkozó alkalmat mégragadni kötelesség, — szem előtt tartva továbbá, hogy az iparos tanoncok, kik az uralkodó szokásoknál fogva gyakrabban jutnak néhány krajcárnyi kisebb összegek birtokába, melyeknek határozott rendeltetésük nem lévén, általuk haszon nélkül elköltetnek, s ez által már zsenge korukban a hiába való költsékezéshez szokván, demoralisáltak: ezen tekintetnél fogva indítatva érezte magát az iparegyesület az iskolai takarékpénztári intézménynek az ipartanodákban leendő megkísérlésére.

— **Tanügyi miséria Bihar megyében.** E cimen vajmi sokat írhatnánk, — írja a Szabadság — mert megyénkben a tanügy oly nyomorúságos viszonyok között tesped, hogy méltán megbotránkozást szülhet az érdeklődők előtt. Sajátságos adatokat közölnek Derezske-ről, hol ez időszerint egyáltalában nincsen is iskola. A pöpa, ki miut látszik nem igen hordja szíven a lakosság közművelődését, egy elcsapott esőzt fogadott föl a felekezeti iskolába tanítónak; persze a csőzsből előléptetett professzor ur maga sem valami nagy tudománnyal rendelkezik, s nem is igen buzgolkodott az ifju generáció lelki épülésén, ugy hogy a 6-7 évig iskolába járó román fiuk se írni se olvasni nem tudnak, azon egyszerű okból mert nem taníttatnak. Közélebo a csőz »dászkal« 100 frtnyi évi fizetését 10 frttal leszállították, minek következtében a dászkal ur arra a gondolatra jött, hogy ennél bizony esőz korában is többet keresset, s ott hagyta hivatalát. A m.-peterdi arany ifjuság nagy örömeire szintén már két hónap óta szünetel a népoktatás tanító hiányában.

— **Budapest fővárosban** a tankötelesek száma most 43,300 ebből iskolába jár 36,313, vagyis a tankötelesek 83,8 százaléka. — Az említett számból magyar 26,687, német 9076, a többi nemzetiség elenyészőleg csekély számu. — Iskola volt összesen 137 (570 tanteremmel és 545 tanítóval.) Ebből csak magyarul tanítottak 123 iskolában. A 137 iskolára 665,055 frt fordítottat és pedig legnagyobb részben községi forrásból, ezen összegből 514,843 frt tanítók fizetésére ment.

— **Revolver az iskolában.** A hosszufalusi (Brassóm.) műfaragászati tanintézet egyik növendéke, türkösi Kocsis András tanulótársát, Sorbán Sandert, a napokban revolverrel mellbe lötte. A szerencsétlen fiu a lövesre azonnal ésszerogyott. Az orvosok minden eddigi fáradsága, hogy a golyót a sebből kivegyék, sikertelen volt. A tett elhővetésére okot az szolgáltatott, hogy Sorbán Sándor szorgalmasabb lévén, tanulmányában előbbre haladott Kocsisnál. A tettest a brassói törvényszékhez kísérték be.

— **Inség a tanítók között.** A felvidéken uralgó inség kegyetlenül sújtja a tanítókat is. A tanítóknak semmije sem termett, járandóságukat az inséggel küzdő lakosoktól szintén nem kaphatják meg. Illetékes hatóságukhoz fordultak ugyan segélyert, de nem kaptak; eddig csak a papokat kellett segélyezni. — Hogy nyomorukon segíthesenek, többen kénytelenek voltak az iskolát bezárni s valami keresetmód után latni.

Mire mindenre jó a tanítóképző-intézet. A marmaros-szigeti tanítóképző iskola igazgatója fáradozásai az intézet kebelében felállítandó önk. tüzoltó csapat felállítására nézve sikert arattak. A képezdei tüzoltó egylet megalakult, s elnöke Tulesik Gyula, az intézet egyik tanítója lett.

— **Nagyszerű alapítvány.** Kalmár József és neje Fazekas Anna k. k. félegyházi lakosok a népiskolai vallás-oktatás céljából, egy hitoktató leikesz fizetése alapjául 10,000 forint tőkét és 45 hold föld haszonvételel adtak; 2500 forint tőkét pedig — melynek 4000 forint tőkere kell kamataiból felszaporítani. — a tanítók és tanulók segélyezésére alapították. A nevezetteknek eme kegyes alapítványukert a vallás és közoktatásügyi miniszter hivatalos után köszönetét fejezte ki.

Eötvös-ünnepély Aradon. Az aradvidéki tanító-egyletben tett azon indítvány, hogy évenként József napkor az iskolákban Eötvös ünnepélyek tartassanak, az aradi tantestület által gyakorlatilag is keresztül vitetett. Megtartatott pedig a polgári iskolában, a templom-utcai fi- és leánytanodában, a keresz-utcai leánytanodában, a pest uti- és sz.-péterteri fi-iskolában, Pap-féle nevelő-intézetben s az izr. iskolának egy osztályában. Történt pedig ugy hogy az oktatás második órájában, az előadásután az osztályok egy lobogókkal feldiszitett nagyterembe gyűltek, hol Eötvös arcképe, vagy szobra volt felalítva. Az igazgató vagy egyik tanító diszbeszedett mondott br. Eötvös-ről, elmöndvén a nevelés körül tett érdemeit s más oldalról is mint nagy szellemet ismertette, ki méltó a késő utódok tiszteletere. Az ünnepélyek általában pedagógiai hatálylyal bírtak.

Előfizetési felhívás

A MAGY. TUDOMÁNYOS AKADEMIA könyvkiadó-vállalatára.

A vállalat keretében oly eredeti és fordított munkák adatnak ki, a melyeknek megválasztásában irodalmunk legszembetűnőbb hiányainak betöltése és a művelt közönség szükségei a főszempontok. A vállalat három különálló sorozatból áll, melyek: I. sorozat a **Történelem** (évenként 80 iv, ára 4 frt), II. sorozat: az **Irodalom** (évenként 60 iv 3 frton), III. sorozat: a **Jog- és államtudomány** (évenként 60 iv 3 frton) egész körét fogják átkarolni. Az aláírás egy sorozatra is elfogadtatik, de három évre kötelező. A bekötési díjak, — kötetenként 40 kr. — külön számíttatnak föl. Mindeddig megjelentek angol diszkötésben:

A Történelmi sorozatban:

- Macaulay.** Anglia története II. Jakab trónralépte óta. Második, átnézett kiadás. Hat kötetben. (Teljes.)
Carlyle T. A francia forradalom. I. és II. kötet.
Curtius E. A görögök története. I. és II. kötet.
Hunfalvy Pál. Magyarország ethnographiája. Egy kötet. (Teljes.)

Az Irodalmi sorozatban:

- Göethe** lyrai költeményei. Két kötet egybekötve. (Teljes.) Elfogyott
Nisard D. Tanulmányok a renaissance és a reformatió korából. Egy kötet. (Teljes.) Elfogyott.
Müller M. Ujabb felolvasásai a nyelvtudományról. Egy kötet.
Boissier. Cicero és barátjai. Egy kötet. Angol diszköt. (Teljes.)
Lewes. A philosophia története. Thalestól Comteig. 3 kötetben. (Teljes.)
Nisard. A francia irodalom története. I-ső kötet.
Arany János: Próza munkái. Egy kötet. (Teljes.)

A Jog- és Államtudományi sorozatban:

- Bluntschli J. C.** Az általános államjog és a politika története a tizenhatodik század óta a jelenkorig. Két kötetben. (Teljes.) Elfogyott.
Gneist R. A jogi állam. Egy kötet. (Teljes.)
Maine Sumner H. A jog őskora, összeköttetése a társadalom alakulásának történetével, s viszonya az ujkori eszmékhez. Egy kötet. (Teljes.)
Todd. Az angol parlamenti kormányrendszer fejlődése és állása. Három kötetben. (Teljes.)
Carrara. A büntetőjog tudományos programja. Két kötetben. (Teljes.)
Pauler T. Adalékok a magyar jogtudomány történetéhez. Egy köte. (Teljes.)
Leroy-Beaulieu. Pénzügytan. I. II. kötet.

☛ Részletes programok kívánatra bérmentve küldetnek meg. Megrendelések címezendők:

A M. T. Akadémia könyvkiadó-hivatalához
— Budapest, az Akadémia épületében.